

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Ուսուցչի համագործակցությունը սովորողների կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչների հետ՝ սովորողների կրթության կազմակերպման և ընտանեկան դաստիարակության հարցերում

Առարկան՝ անգլերեն

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Արևիկ Սլավիկի Բաբայան

Ուսումնական հաստատություն՝ «Զարենցավանի N2 հիմնական դպրոց» ՊՈԱԿ

Երևան 2023

Բովանդակություն

Ներածություն.....	3
Գլուխ 1. Ուսուցիչների և ընտանիքների փոխգործակցության տեսական բնագավառները.....	5
1.1 Դպրոցի և ընտանիքի փոխգործակցությունը՝ որպես դաստիարակության հիմնաքար.....	5
1.2 Ընտանիքի և դպրոցի փոխգործակցության նոր մոտեցումներ.....	8
Գլուխ 2. Ուսուցիչ-ծնող համագործակցության ազդեցությունը աշակերտի կրթության և դաստիարակության գործընթացի վրա.....	15
2.1 Մեթոդաբանական մաս.....	15
2.2 Հետազոտության արդյունքների վերլուծություն.....	16
Եզրակացություն.....	22
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	23
Հավելված: Սոցիալական հարցման հարցաշար ուսուցիչների համար.....	24
Սոցիալական հարցման հարցաշար ծնողների համար.....	26

Ինչպե՞ս արդյունավետ համագործակցել սովորողների ծնողների կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչների հետ՝ սովորողների կրթության կազմակերպման և ընտանեկան դաստիարակության հարցերում

Ներածություն

Թեմայի ընտրության հիմնավորումն ու արդիականությունը: Ներկայումս կրթության բովանդակության փոփոխության հետ մեկտեղ նկատվում է կրթական գործընթացի տեխնոլոգիայի հիմնարար փոփոխությունների աճող միտում: Այսօր կրթական չափորոշիչների զարգացող ներուժը գնալով զգալի է դառնում՝ ապահովելով կրթական համակարգի զարգացումը անհատի և ընտանիքի փոփոխվող կարիքների, հասարակության ակնկալիքների և կրթության ոլորտում պետության պահանջների համատեքստում: Կրթական չափանիշը նոր ըմբռնման մեջ «սոցիալական պայմանագիր» է, համաձայնություն հասարակության, ընտանիքի և պետության միջև: Հասարակությունն ուզում է սոցիալապես հարմարեցված մարդ, պետությունը՝ օրինապաշտ քաղաքացի, ծնողներն ուզում են, որ իրենց երեխան հաջողակ լինի կյանքում: Ընթացիկ չափանիշները ուղղված են անձին և ընտանիքի ու դպրոցի փոխգործակցությանը: Նման փոխազդեցությունը հատկապես կարևոր է կրթության սկզբնական փուլում, երբ ծնողները մեծ դեր են խաղում երեխայի անհատականության զարգացման և կրթական միջավայր՝ նրա հաջող մուտքի գործում:

Աշխատանքի օբյեկտը դպրոցի և ընտանիքի միջև անհատականության վրա հիմնված փոխգործակցության գործընթացն է:

Աշխատանքի առարկան երեխայի դաստիարակության համատեքստում ուսուցիչ-ծնող կապն է:

Աշխատանքի նպատակն է բացահայտել դպրոցի և ընտանիքի միջև կողմնորոշված փոխազդեցության առանձնահատկությունները:

Աշխատանքի խնդիրներն են՝

- վերլուծել հոգեբանական և մանկավարժական գրականությունը տարրական դպրոցի ուսուցիչների և ընտանիքների միջև անհատականության վրա հիմնված փոխգործակցության խնդրի վերաբերյալ:
- ընդգծել ընտանիքի և դպրոցի միջև փոխգործակցության ձևերը անձին ուղղված մոտեցման համատեքստում,
- ուսումնասիրել տարրական դպրոցի ուսուցչի աշխատանքը,
- կատարել հետազոտություն և մշակել հետազոտությունից ստացված արդյունքները:

Աշխատանքի կառուցվածքը: Աշխատանքը բաղկացած է ներածությունից, երկու գլուխներից, եզրակացությունից, օգտագործված գրականության ցանկից և հավելվածից:

Առաջին գլխում ներկայացված են տարրական դպրոցի ուսուցիչների և ընտանիքների փոխգործակցության բնագավառի տեսական մոտեցումները, իսկ երկրորդ գլուխն ամբողջությամբ նվիրված է հետազոտական աշխատանքին, կատարված հետազոտությունից ստացված տվյալների վերլուծությանն ու եզրահանգումներին:

Աշխատանքը կատարելիս օգտվել ենք ռուս հեղինակների աշխատություններից: Հավելված բաժնում ներկայացված է հետազոտության գործիք համարվող հարցաթերթը:

Գլուխ 1. Ուսուցիչների և ընտանիքների փոխգործակցության տեսական բնագավառները

1.1 Դպրոցի և ընտանիքի փոխգործակցությունը՝ որպես դաստիարակության հիմնաքար

20-րդ դարի վերջին առաջին անգամ ի հայտ եկավ երեխայի դաստիարակության գործընթացում դպրոցի և ընտանիքի փոխգործակցության գաղափարը: Ն.Կ. Կրուպսկայան առաջին ուսուցիչներից էր, ով առաջ քաշեց դպրոցի և ընտանիքի միջև սերտ փոխգործակցության կարևորությունը: Ա.Ա. Մակարենկոն խոսեց մանկավարժների թիմ ստեղծելու մասին: Ս.Տ. Շատսկին ձևակերպեց մեթոդաբանական մոտեցումներ շրջակա միջավայրի հետ դպրոցի փոխազդեցության կազմակերպման համար, որի մի մասն է կազմում աշակերտի ընտանիքը:

Մանկավարժական ազդեցությունների ներդաշնակությանը մեծ ուշադրություն է դարձրել Վ.Ա. Սուխոմլինսկին, այն անվանելով կրթության արմատ, հիմնարար օրինակ: Երեխայի ողջ միջավայրը դիտարկելով որպես սնուցող միջավայր՝ Վ.Ա. Սուխոմլինսկին նշել է պահանջների և բարոյական առաջնահերթությունների միասնության կարևորությունը: Երեխայի վրա ազդող մանկավարժների բոլոր գործողությունները փոխկապակցված են:

Ընտանիքը անհատի առաջնային սոցիալականացման հիմքն է: Հենց ընտանիքից է սկսվում երեխայի սոցիալական նորմերի և մշակութային արժեքների յուրացման գործընթացը: Սոցիոլոգիական հետազոտությունները պարզել են, որ ընտանիքի ազդեցությունը երեխայի վրա ավելի ուժեղ է, քան դպրոցի, փողոցի և լրատվամիջոցների ազդեցությունը: Հետևաբար, երեխայի զարգացման և սոցիալականացման գործընթացների հաջողությունը մեծապես կախված է

Ժամանակակից ընտանիքում տիրող սոցիալական մթնոլորտից, նրանում երեխաների հոգևոր և ֆիզիկական զարգացումից¹:

Ընտանիքը ամենակարևոր երևույթն է, որն ուղեկցում է մարդուն իր ողջ կյանքում: Անհատի վրա դրա ազդեցության կարևորությունը, բարդությունը, բազմակողմանիությունը և խնդրահարույց բնույթը որոշում են ընտանիքի ուսումնասիրության մեծ թվով մոտեցումներ, ինչպես նաև գիտական գրականության մեջ հայտնաբերված մի շարք սահմանումներ:

Սոցիոլոգիայում ընտանիքը կոչվում է սոցիալական խումբ: Ընտանիքը սոցիալական հաստատություն է, որտեղ տեղի է ունենում երեխայի սոցիալականացումը, որտեղ սովորում են մարդկային համընդհանուր նորմերն ու արժեքները այլ մարդկանց հետ հարաբերությունների ընթացքում, և ձևավորվում են շրջապատող աշխարհի մասին առաջին մնայուն տպավորությունները: Ընտանիքի հետ մարդն անբաժան է ամբողջ կյանքում: Ընտանիքը ոչ միայն հիմք է դնում անհատականության ձևավորմանը, այլև ապահովում է նրա զարգացման կարևորագույն պայմանները:

Սոցիոլոգիական հետազոտությունները պարզել են, որ ընտանիքի ազդեցությունը երեխայի վրա ավելի ուժեղ է, քան դպրոցի, փողոցի և լրատվամիջոցների ազդեցությունը: Հետևաբար, երեխայի զարգացման և սոցիալականացման գործընթացների հաջողությունը մեծապես կախված է ժամանակակից ընտանիքում տիրող սոցիալական մթնոլորտից, նրանում երեխաների հոգևոր և ֆիզիկական զարգացումից²:

Այդ մասին Բերնար Թոմասն արտահայտվում է այսպես. «Ծնողների ձախողումների դիմաց, երեխաները՝ մաքուր ու անմեղ, երագում են ստեղծել

¹ Брюхова В.М. Школа и семья. / В.М. Брюхова // Классный руководитель. - 2007. - № 6. -С. 126-138.

² Брыкова О. В. Проектная деятельность в учебном процессе(О. В. Брыкова, Т. В. Громова – М.: Чистые пруды, 2006, стр 53

կատարյալ աշխարհ: Այդ հույսով բոցավառված՝ նրանք ձգտում են հասնել ավելի գեղեցիկ հասարակության, որ չեն իրականացրել չափահասները»³:

Երեխան դպրոց է գալիս՝ արդեն ունենալով բազմաթիվ անձնական որակներ, բայց անձի զարգացումը երկար գործընթաց է, որը տեղի է ունենում մարդու ողջ կյանքի ընթացքում: Այս գործընթացում զգալի ներդրում ունի դպրոցը: Այս ընթացքում առանձնահատուկ նշանակություն է ձեռք բերում գրագետ, նպատակաուղղված աշխատանքը երեխայի անհատականության ձևավորման ուղղությամբ:

Ուսումնական աշխատանքի նպատակը անհատականության ազատ զարգացումն է, յուրաքանչյուր երեխայի ինքնադրսևորման, ինքնահաստատման, ինքնիրացման պայմանների ստեղծումը: Երեխայի հետաքրքրությունները պետք է լինեն առաջին տեղում, հակառակ դեպքում հասարակությունը կկորցնի իր լավագույն մասնագետներին: Բոլորը կվազեն շահի հետևից և կդառնան հաշվապահներ, ծրագրավորողներ, բժիշկներ, կընտրեն այնպիսի մասնագիտություններ, որոնք հետագայում կապահովեն բարձր եկամուտ: Բայց չենք ունենա նկարիչներ, երաժիշտներ, արվեստագետներ: Այս գործում կարևոր է ոչ միայն ուսուցչի, այլև ծնողի ճիշտ մոտեցումը: Նրանց ճիշտ համագործակցությունը կարող է բացահայտել երեխայի նախասիրություններն ու մասնագիտական կողմնորոշվածությունը:

Հիշենք Անտուան Դը Սենտ Էքզյուպերիի «Փոքրիկ իշխանը» ստեղծագործությունից մի գեղեցիկ միտք. «Մեծերն ինձ խորհուրդ տվեցին թողնել նկարչությունը (նրանք չէին հասկանում իմ նկարների իմաստը) և ավելի շուտ հետաքրքրվել աշխարհագրությամբ, պատմությամբ, հաշվարկներով և քերականությամբ: Այդպես ես վեց տարեկանում լքեցի նկարչի՝ իմ հրաշալի կարիերան»⁴:

³ Bernard Thomas, *La croisade des enfants*, Le Cercle du Nouveau Livre / Tallandier, January 1, 1973

⁴ Անտուան Դը Սենտ Էքզյուպերի, Փոքրիկ իշխանը, Էդիթ Պրինտ 2015, էջ 4

Ուսուցիչը և ծնողը բացի պահանջելուց պետք է նաև լավագույն օրինակը լինեն սովորողի համար, որպեսզի վերջինս հասնի ցանկալի արդյունքի: «Մտածեք ձեր ցույց տված օրինակի մասին: Ծնողները մուտքի դուռն են, որի միջոցով երեխաները բացահայտում են աշխարհը: Այն, ինչ ձեր երեխան տեսնում է անելիս, նույնքան կարևոր է, որքան այն, ինչ դուք ասում եք: Երբեք ձեր երեխային մի խոստացեք մի բան, որի կատարման մեջ վստահ չեք: Այդպիսով դուք կնպաստեք վստահության հարաբերությունների ստեղծմանը: Մի մոռացեք, որ սերն ու բարությունը մնում են վճռորոշ դերակատարումներ ձեր երեխայի հետ կապեր «հյուսելու» և հաղորդակցվելու համար⁵:

1.2 Ընտանիքի և դպրոցի փոխգործակցության նոր մոտեցումներ

Հասարակության մեջ տեղի ունեցած փոփոխությունների արդյունքում անհրաժեշտություն է առաջանում վերագնահատել տասնամյակների վաղեմության պատկերացումները կրթության և դաստիարակության գործառույթների, դպրոցի և ընտանիքի փոխազդեցության մասին: Զնվազեցնելով հանրակրթական հաստատությունների նշանակությունը՝ պետք է խոստովանենք, որ մարդկությունը կրթական համակարգում չի ստեղծել մեկ այլ օղակ, որը կհամապատասխանի ընտանիքին՝ աճող մարդու վրա նրա հուզական և բարոյական ազդեցության ուժով: Ընտանեկան կրթությունն ունի մի շարք առավելություններ: Այն հիմնված է ծնողների հեղինակության վրա և ուղղակիորեն ազդում է տվյալ անձի վրա:

Տարբեր գիտական ուսումնասիրություններ հաստատում են սերտ կապի առկայությունը ձևավորվող անհատականության տեսակի և ընտանիքի կրթական ներուժի միջև: Կրթության մեջ ընտանիքի դերի բարձրացումը մեծապես կախված է

⁵ ՅՈՒՆԻՄԵՖ-ը և «Ծնողի դպրոց» հասարակական կազմակերպությունը մեկնարկում են Հայաստանում առաջին անգամ ծնողավարման դասընթացը, 09.10.2022, աղբյուրը՝ www.unicef.org

դպրոցից և երեխաների ու նրանց ծնողների հետ նրա հարաբերությունների բնույթից: Ի վերջո, կրթության ողջ ընթացքում ուսուցիչների և ծնողների համատեղ ջանքերն ուղղված են լիարժեք և ներդաշնակ զարգացած անհատականություն ստեղծելուն: Նրանց փոխազդեցությունը տեղի է ունենում երեխայի և դեռահասի համար ամենակարևոր տարիներին, երբ դրվում են անհատականության ձևավորման հիմքերը:

Դպրոցը՝ որպես պետական հաստատություն, չի կարող փոխարինել ընտանիքին կամ լուծել նրա սոցիալ-տնտեսական և նյութական շատ խնդիրներ, այն կոչված է բարձրացնելու ընտանիքի կրթական ներուժն ու հեղինակությունը՝ կազմակերպելով արդյունավետ հարաբերություններ իր աշակերտների ծնողների հետ: «Ընտանիք-դպրոց» փոխազդեցության հիմքը որոշվում է հետևյալ ուղղություններով.

- ծնողների գիտելիքների մանկավարժական մակարդակի բարձրացում երեխաների կրթության ողջ ընթացքում
- դպրոցի հոգեբանների կողմից կրթության հարցերի վերաբերյալ ծնողների խորհրդատվություն
- ուսուցիչների և ծնողների կրթական, մանկավարժական գործողությունների համակարգում
- սոցիալական և մանկավարժական աջակցության կազմակերպում ընտանիքին
- մատաղ սերնդի կրթության բարելավման առավել համարժեք ուղղությունների համատեղ մշակում:

Ընտանիքի հետ աշխատանքը բարդ է և բազմակողմանի: Ընտանիքը կրթության մեջ կարող է հանդես գալ ինչպես դրական, այնպես էլ որպես բացասական գործոն: Ճիշտ կազմակերպված աշխատանքը դաստիարակչական բնույթ ունի: Ուսուցիչը պետք է ապավինի ընտանեկան կրթության դրական փորձին,

այն տարածի, օգտագործի ուսումնական գործընթացում՝ դրական միտումներն ամրապնդելու և բացասականները հարթելու համար:

Ընտանիքը պետք է գնահատվի որպես մանկավարժական գործընթացի ակտիվ սուբյեկտ, իսկ ընտանիքի և դպրոցի համագործակցությունը պետք է կառուցվի ստեղծագործական, հումանիստական մանկավարժության գաղափարի հիման վրա: Դպրոցի և ընտանիքի համագործակցությունը սկսվում է ընտանեկան կրթության պայմանների և միկրոկլիմայի, երեխաների և ծնողների անհատական առանձնահատկությունների ուսումնասիրությամբ: Ընտանիքի ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս ուսուցչին ավելի լավ ճանաչել աշակերտին, հասկանալ ընտանիքի ապրելակերպը, ավանդույթները, հոգևոր արժեքները և կրթական հնարավորությունները: Ընտանիքի ուսումնասիրությունը նուրբ հարց է, որը պահանջում է ուսուցչից հարգել ընտանիքի բոլոր անդամներին⁶:

Ընտանեկան կրթության գործոնները ներառում են ընտանիքի նյութական կենսապայմանները, նրա կառուցվածքը, կրթական մակարդակը, հետաքրքրությունները, հոգևոր կարիքները, մշակույթի մակարդակը: Շատ ընտանիքներում, որտեղ փոխըմբռնում կա հոր և մոր միջև, երեխաները մեծանում են բարի և արձագանքող:

Կրթության մեջ դպրոցի և ընտանիքի հաջող փոխգործակցության համար անհրաժեշտ է, որ ծնողները կարողանան վերլուծել իրենց երեխաների գործունեությունն ու վարքագիծը, նրանց դաստիարակությունը: Իսկ դրա համար անհրաժեշտ է.

- մշակել ծնողների մանկավարժական կրթության բովանդակությունը և մեթոդաբանությունը՝ հաշվի առնելով նրանց պատրաստվածությունը բարոյական դաստիարակությանը

⁶ Воспитание = семья и школа // Классный руководитель. - 2006. - № 7. - С. 26 - 43., стр 26

- ծնողների մոտ, որպես դաստիարակների, արթնացնել հետաքրքրություն հատուկ մանկավարժական և հոգեբանական գիտելիքների ոլորտում ինքնակրթության գործընթացի նկատմամբ
- բարելավել հարաբերությունները ծնողների և երեխաների և դասարանի ուսուցչի միջև, ընդլայնել նրանց համատեղ գործունեության և հաղորդակցության շրջանակը⁷:

Ընտանիքի և դպրոցի փոխազդեցությունը պետք է հիմնված լինի հետևյալ գաղափարների վրա.

1. Պետք է հրաժարվել ծնողների հետ աշխատելու ավանդական մոտեցումից:
2. Ընտանիքը պետք է դառնա մանկավարժական գործընթացի և դպրոցում տեղի ունեցող վերափոխումների ակտիվ մասնակիցը:
3. Դպրոց-ծնող հարաբերություններում առաջատար սկզբունքը պետք է լինի համաձայնությունը, փոխհարաբերությունները, համագործակցությունը՝ ի շահ զարգացման և անհատական ձևավորման:
4. Համագործակցության հիմքը մանկավարժական աշխարհայացքն է, որի գերիշխողը երեխայի հումանիստական հայացքն է, լավատեսությունը նրա զարգացման հնարավորությունները գնահատելու հարցում:
5. Համագործակցության հիմնական ուղղությունը երեխայի ուժեղ կողմերի, նրա հակումների, կարողությունների, հետաքրքրությունների և հարաբերությունների զարգացումն է:
6. Ուսուցիչը պետք է տիրապետի ընտանիքում դաստիարակչական հարաբերությունների, «ծնողական մանկավարժության» ախտորոշմանը, ստացված արդյունքների կիրառմանը՝ երեխաների նկատմամբ անհատական-անձնական մոտեցում իրականացնելու, ծնողներին օգնություն ցուցաբերելու և նրանց սխալները կանխելու գործում:

⁷ Джунгурова Т.Н. Сценарий родительского собрания «Родительские посиделки» /Т.Н. Джунгурова // Класный руководитель - 2006. - № 7. - С. 82-84.

Ընտանիքը դպրոցը պետք է դիտարկի որպես ամենակարևոր գործոններից մեկը, որն ակտիվորեն ազդում է անձի զարգացման վրա մարդու կյանքի առաջին օրերից: Դպրոցի այս դիրքորոշումը սերտորեն կապված է ընտանիքի կրթական ներուժի սահմանման և ճշգրիտ իմացության, աշակերտի կյանքի պատմության ուսումնասիրության հետ՝ որպես ընտանեկան կրթական հարաբերությունների առարկա: Սրանից է կախված նաև աշակերտի ընկալումը որպես անհատականություն, ինչը թույլ է տալիս ընտրել իր առանձնահատկություններին համապատասխան կրթության ձևեր և միջոցներ:

Ընտանիքի կրթական ներուժի և ծնողների մանկավարժական մշակույթի բարձրացումը հնարավոր է ընտանիքի և դպրոցի միջև դրական փոխգործակցության առկայության դեպքում: Նման փոխազդեցությունը ենթադրում է ուսուցիչների և ծնողների հավասար դիրքեր երեխայի անհատականության դաստիարակության և զարգացման գործում:

Սակայն պետք է խոստովանենք, որ ընտանիք-դպրոց փոխազդեցության հարցում կարելի է գտնել հետևյալ կարծիքը՝ ծնողները դպրոցում «օգնական» են, «օժանդակ ուժ»: Այսպիսով, ընտանիքին տրվում է մանկավարժական ազդեցության օբյեկտի դեր, իսկ դպրոցին՝ դոմինանտի: Իրականում փոխազդեցությունը ենթադրում է, որ դպրոցը և ընտանիքը երեխաների սոցիալական դաստիարակության հավասար սուբյեկտներ են: Երբ դրանցից մեկի նշանակությունը նվազում է, մյուսի դերն անխուսափելիորեն մեծանում է, խախտվում է կողմերի իրավահավասարությունը:

Ավելի արդյունավետ կլինի փոխազդեցությունը, որտեղ յուրաքանչյուր կողմ միաժամանակ և՛ օբյեկտ է, և՛ սուբյեկտ: Ամբողջական փոխգործակցությունը հիմնված է այնպիսի չափանիշների վրա, ինչպիսիք են բարի կամքը, տակտը, հարգանքը, հավատը, լավատեսությունը և անկեղծությունը: Փոխադարձ կախվածությունը և փոխըմբռնումը որոշակի դեր են խաղում, քանի որ

փոխգործակցության առարկաներից մեկի հաջողությունը որոշվում է մյուսի ջանքերով և գործողություններով:

Շատ դպրոցներում գործում են ծնողների համար մանկավարժական գիտելիքների համալսարաններ, որոնք ենթադրում են ավելի բարդ աշխատանք ծնողների համար՝ կրթության տեսությունը յուրացնելու նպատակով:

Ուսուցչի խնդիրն է կազմակերպել կրթական միջավայր, որը թույլ է տալիս հաշվի առնել սովորողների ներկայիս զարգացման մակարդակը և հետագայում նպաստել նրա անձի զարգացմանը նշանակալի միջավայրի (ծնողներ, հասակակիցներ, ուսուցիչներ) հետ փոխգործակցության գործընթացում⁸:

Ուսուցիչների և ծնողների համատեղ աշխատանքը համագործակցություն է, որն ուղղված է կրթական միջավայրի մարդկայնացմանը, դպրոցական և ընտանեկան գործունեության միասնական ռազմավարության մշակմանը, համատեղ աշխատանքի ծրագրերի սահմանմանը, մանկավարժական հմտությունների, ծնողների և ուսուցիչների մշակույթի բարելավմանը, կյանքի նոր սկզբունքների յուրացմանը և սոցիալական կյանքի նոր ձևերի ձևավորմանը: Բնականաբար, և՛ դպրոցը, և՛ ընտանիքը ձգտում են հասնել լիարժեք փոխգործակցության: Բայց հաճախակի են լինում նաև ուսուցիչների աննրբանկատություն, անհանդուրժողականություն, գերակայություն և թյուրիմացություն երեխաների և նրանց ծնողների հետ շփվելիս: Իրենց հերթին, շատ ծնողներ հստակ չեն գիտակցում իրենց քաղաքացիական և անձնական պատասխանատվությունը երեխաների զարգացման, դաստիարակության և կրթության գործում: Կան ծնողներ, ովքեր իրենց պարտականությունն են համարում երեխաներին ֆինանսապես ապահովել, իսկ նրանց դաստիարակությունը վստահում են ուսուցիչներին:

⁸ В.Н.Гуров. Социальная работа образовательных учреждений с семьей. Педагогическое общество Россиян. М., 2006., стр 54

Ծնողական ժողովը ծնողների հետ աշխատանքի հիմնական ձևերից մեկն է: Ծնողական լսարանը օգնում է ծնողներին ծանոթացնել կրթության խնդիրներին, կատարելագործել նրանց մանկավարժական հմտությունները:

Միայն համատեղ ջանքերով, միմյանց լրացնելով և աջակցելով ընտանիքն ու դպրոցը կարող են հասնել ցանկալի արդյունքների:

Յուրաքանչյուր դպրոց ունի ծնողների հետ աշխատելու իր հատուկ փորձը: Համատեղ միջոցառումների անցկացումը, ինչպիսիք են կլոր սեղանները, փառատոները, ցուցահանդեսները, ծնողական ներկայացումները և շատ այլ միջոցառումներ, նպաստում են ուսուցիչների, ծնողների և երեխաների միջև փոխըմբռնմանը, որտեղ նրանք և՛ կազմակերպիչներն են, և՛ մասնակիցները:

Յուրաքանչյուր երեխայի մեջ անհատը զարգացնելով՝ ընտանիքը և դպրոցը նրան նախապատրաստում են հասարակության մեջ կյանքի և հասարակության անդամների հետ համագործակցության համար:

Ընտանիքի և դպրոցի փոխգործակցության արդյունքը պետք է լինի ընտանիքի կրթական ներուժի լիարժեք իրացումը, նրա՝ որպես կրթական միջավայրի հնարավորությունների ընդլայնումը, «ծնողական մանկավարժության» հնարավոր սխալների կանխումը, ծնողներին աջակցությունը, համաձայնությունը և համագործակցությունը կրթական ոլորտում: Այս բնագավառում պետք է ապահովվի երեխաների շահերից բխող գործընթաց:

Այսպիսով, երկրի ներկայիս սոցիալ-տնտեսական իրավիճակում, միասնական պետական ընտանեկան քաղաքականության բացակայության, հաստատությունների և հասարակական կազմակերպությունների միջև նախկին հարաբերությունների քայքայման պայմաններում, դպրոցը մնում է երեխաների դաստիարակության հարցում ծնողների ամենակարևոր օգնականն ու խորհրդատուն:

**Գլուխ 2. Ուսուցիչ-ծնող համագործակցության ազդեցությունը աշակերտի կրթության
և դաստիարակության գործընթացի վրա**

2.1 Մեթոդաբանական մաս

Հիմնախնդրի սահմանում

Դպրոցի և ընտանիքի փոխազդեցությունը ուսուցիչների և ծնողների միջև փոխհարաբերությունն է նրանց համատեղ գործունեության և հաղորդակցության գործընթացում:

Հետազոտության նպատակը`

Ուսումնասիրել ընտանիքի և դպրոցի միջև փոխազդեցության ձևերը և դրանց կիրառման որակը:

Հետազոտության օբյեկտը`

Ընտանիքի և դպրոցի փոխազդեցությունը աշակերտի անհատականության ձևավորման գործընթացում:

Հետազոտության առարկան`

Դպրոցների և ընտանիքների միջև փոխազդեցության ձևերն ու մեթոդները:

Հետազոտության խնդիրները`

- Կատարել դիտումներ
- Անցկացնել սոցիալական հարցում
- Մշակել և վերլուծել հետազոտությունից ստացված տվյալները:

Ընտրանքի ձևավորում: Հետազոտութանը մասնակցել են 10 ուսուցիչ և 3 դասարան` աշակերտական և ծնողական կազմով: Ընտրել ենք տարբեր տարիքային խմբեր, որպեսզի կարողանանք հասկանալ տարբեր տարիքի աշակերտների ծնողների հետ աշխատելու առանձնահատկությունները: Հետազոտությանը մասնակցել են 3-րդ, 4-րդ և 7-րդ դասարանների աշակերտներն ու ծնողները:

Հետազոտության գործիքի ընդհանուր նկարագրություն: Հետազոտության անցկացման գործիք են ծառայել դիտման և սոցիալական հարցման մեթոդները: Դիտման մեթոդի օգնությամբ դիտումներ ենք կատարել վերոհիշյալ դասարաններում դասապրոցեսների և ծնողական ժողովների ժամանակ: Սոցիալական հարցման մեթոդի օգնությամբ փորձել ենք տեղեկություններ ձեռք բերել ուսուցիչ-ծնող կապի որակի մասին: Հարցմանը մասնակցել են 10 ուսուցիչ, 10 ծնող:

2.2 Հետազոտության արդյունքների վերլուծություն

Մեր կողմից կատարված դիտումների արդյունքում պարզել ենք, որ ծնողների հետ համագործակցությունը առավել դյուրին է, երբ ծնողը գիտակցում է դրա անհրաժեշտությունը և ընդառաջ քայլ է կատարում: Ծնողի հետ համագործակցությունը կորցնում է իր արդյունավետությունը, երբ վերջինս չի ցանկանում համագործակցել: Դիտումները թույլ են տվել մեզ հասկանալ, որ ոչ բոլոր ծնողներն են հակված համագործակցության: Նրանց գրեթե կեսը գտնում են, որ երեխաների կրթության և դաստիարակության հոգսը պատկանում է ուսուցիչներին:

Դիտումները ցույց տվեցին, որ ծնողական ժողովներն անցնում են հիմնականում մոնոլոգի ձևով, երբ ուսուցիչը խոսում է, իսկ ծնողները լսում են: Ակտիվություն ցուցաբերում են միայն մի քանի ծնող, այն էլ՝ ժողովի վերջում, երբ կարող են անհատական տեղեկություններ ձեռք բերել իրենց երեխաների առաջադիմության մասին:

Դիտումները թույլ տվեցին հասկանալ, որ յուրաքանչյուր ուսումնասիրվող դասարանում կան մի խումբ սովորողներ ճանաչողական հետաքրքրության զարգացման բարձր աստիճանով: Այս սովորողների գիտելիքների մակարդակը

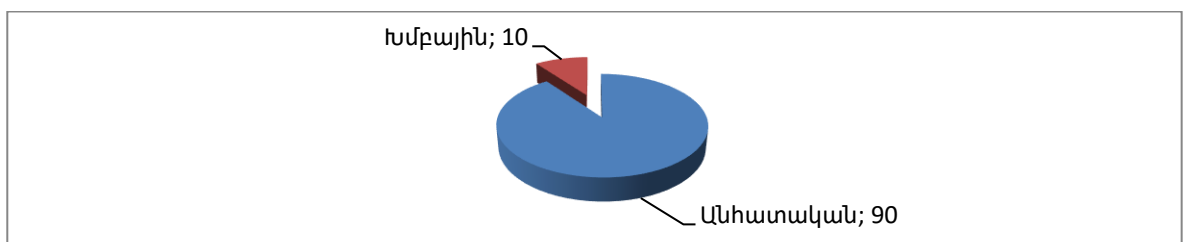
տարեցտարի բարձրանում է: Սակայն, տարիքի բարձրացմանը զուգընթաց, գերազանց առաջադիմություն ունեցողների թիվը նվազում է:

Դասարանում կան աշակերտներ, ովքեր վստահ չեն իրենց վրա, զգուշավոր են, վախենում են սխալվելուց: Նրանք բարձր ակտիվություն չեն ցուցաբերում դասերին, թեև, որպես կանոն, ճիշտ են պատասխանում հարցերին, կատարում ուսումնական առաջադրանքները, գիտակցաբար ընկալում են նոր նյութը:

Ուսուցիչների շրջանում անցկացրած սոցիալական հարցման արդյունքում ստացել ենք հետևյալ տվյալները: Ուսուցիչների հետ համագործակցության պատրաստ են յուրաքանչյուր դասարանում միայն մի քանի ծնող: Այդ մի քանիսն էլ հիմնականում ծնողկոմիտեի անդամներն են: Թեև իրենց երեխաների դաստիարակությամբ հետաքրքրված է ծնողների մեծ մասը, սակայն նրանց փոքր տոկոսն է պատրաստ իր երեխային վերաբերող հարցերը քննարկել ծնողական ժողովների ժամանակ: Համագործակցության պատրաստ ծնողները նախապատվությունը տալիս են հիմնականում անհատական ձևին(հարցվողների 90 տոկոսը):

Գծապատկեր 1

**Ուսուցիչ-ծնող համագործակցության ծնողների կողմից նախընտրած ձևը՝
ըստ ուսուցիչների պատասխանների**

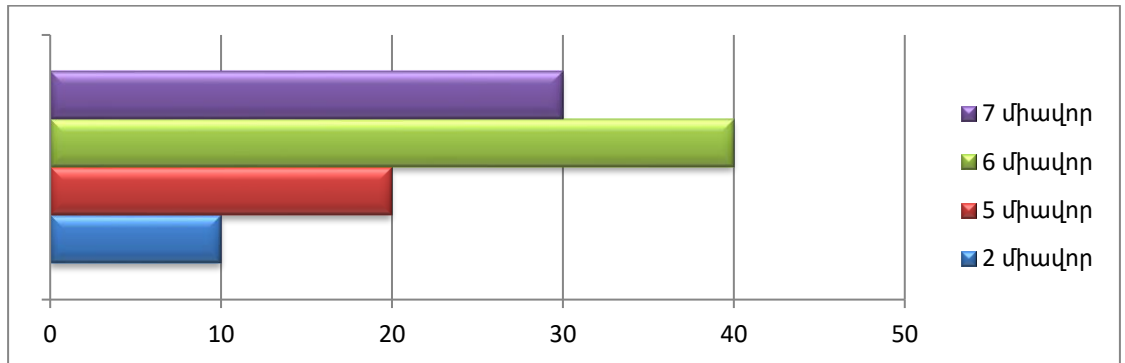
Հարցման արդյունքները վկայում են այն մասին, որ ծնողները նախընտրում են համագործակցության անհատական ձևը, իսկ ուսուցիչները՝ խմբային ձևը, քանի որ այն առավել հարմար է ժամանակային առումով:

Ուսուցիչները ուսուցիչ-ծնող հարաբերությունները գնահատում են այսպես՝

- 2 միավոր(ընտրել է ուսուցիչների 10 տոկոսը)
- 5 միավոր (ընտրել է ուսուցիչների 20 տոկոսը)
- 6 միավոր (ընտրել է ուսուցիչների 40 տոկոսը)
- 7 միավոր (ընտրել է ուսուցիչների 30 տոկոսը):

Գծապատկեր 2

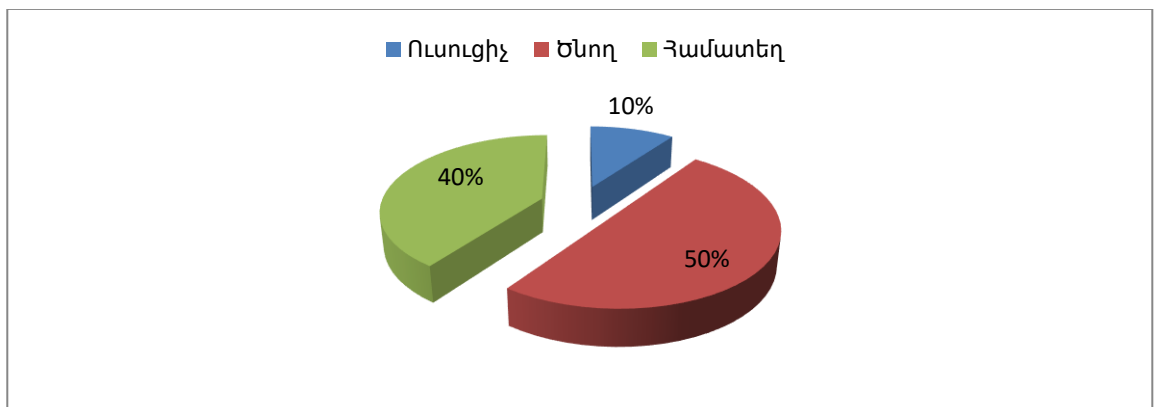
Ուսուցիչ-ծնող համագործակցության գնահատումը՝ ըստ ուսուցիչների

Ծնողների հետ անցկացված սոցիալական հարցման արդյունքներից ստացել ենք հետևյալ տվյալները: Ծնողների 50 տոկոսը գտնում է, որ երեխայի դաստիարակությամբ պետք է զբաղվի ծնողը, 10 տոկոսը գտնում է, որ դա միայն ուսուցչի պարտականությունն է, իսկ 40 տոկոսը երեխայի դաստիարակությունը համարում է համատեղ աշխատանք:

Գծապատկեր 3

Երեխայի դաստիարակությունը

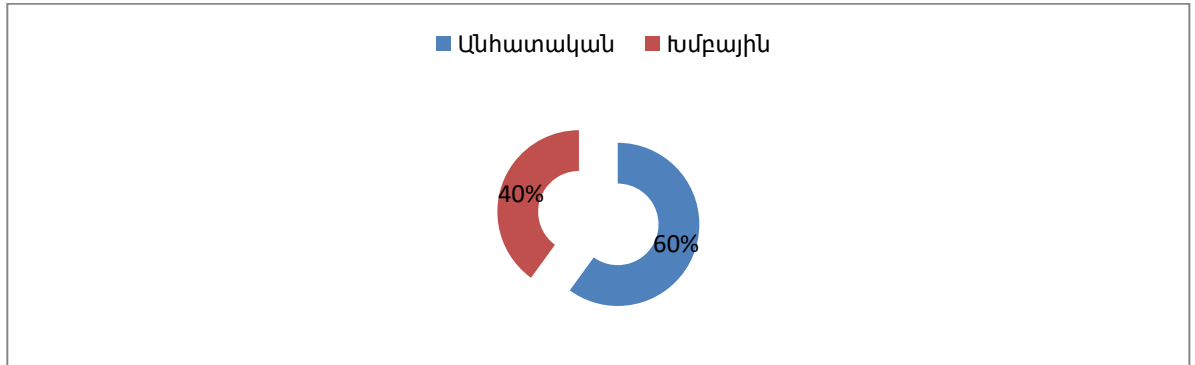

Ուսուցիչ-ծնող համագործակցությունը կարևոր է համարում հարցվող ծնողների 90 տոկոսը: Միայն մեկ տոկոսն է դեմ արտահայտվում այդ

համագործակցությանը: Հարցվողների 60 տոկոսը նախընտրում է անհատական, 40 տոկոսը՝ խմբային համագործակցությունը:

Գծապատկեր 4

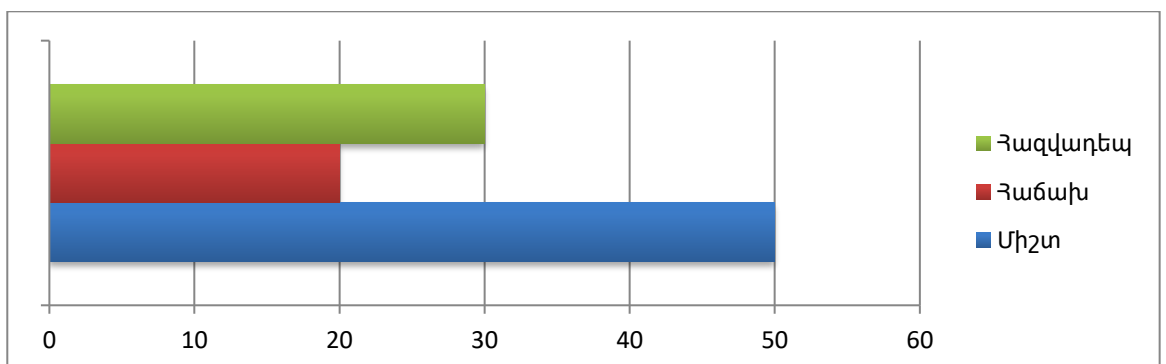
Համագործակցության ձևերի նախընտրությունը

Ծնողական ժողովներին մշտապես մասնակցում են հարցվող ծնողների 50 տոկոսը, հաճախ՝ 20 տոկոսը, հազվադեպ՝ 30 տոկոսը: Երբեք պատասխանը հարցման արդյունքներում չենք ստացել: Պատճառը թերևս այն է, որ հարցումներն անցկացվել են դպրոցում ծնողական ժողովից անմիջապես հետո: Հարցմանը մասնակցելու հնարավորություն չեն ունեցել մշտապես բացակայող ծնողները:

Գծապատկեր 5

Ծնողական ժողովներին մասնակցությունը

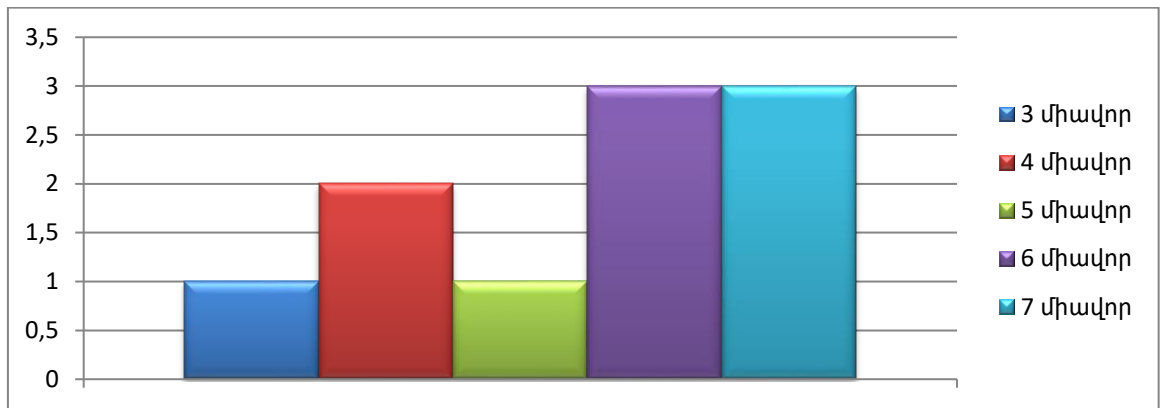
Ուսուցիչ-ծնող համագործակցությունը ծնողները գնահատում են այսպես՝

- 3 միավոր- 1 ծնող

- 4 միավոր – 2 ծնող
- 5 միավոր – 1 ծնող
- 6 միավոր – 3 ծնող
- 7 միավոր – 3 ծնող:

Գծապատկեր 6

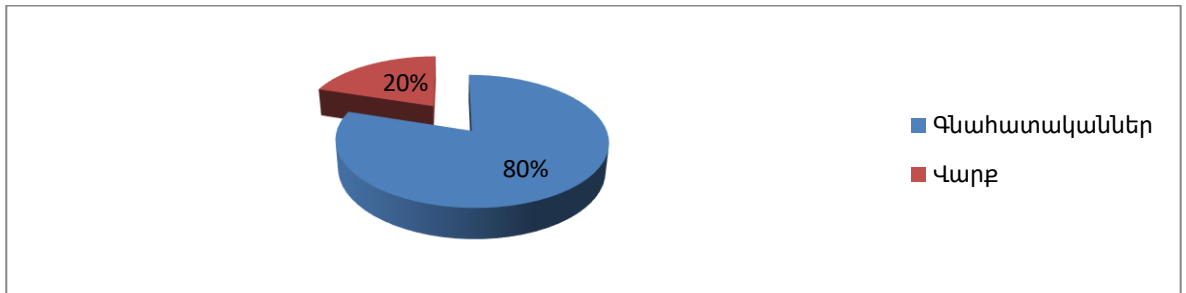
Ուսուցիչ-ծնող համագործակցության գնահատականը՝ ըստ ծնողների

Ուսուցիչ-ծնող հանդիպումների ժամանակ ծնողները հետաքրքրվում են հիմնականում երեխաների գնահատականներով(80 տոկոս): Հարցվող ծնողների միայն 20 տոկոսն է հետաքրքրված իր երեխաների վարքով և առաջադիմությամբ, նախասիրություններով և հետաքրքրություններով:

Ծնողական ժողովների ընացքում ծնողներին հետաքրքրող հիմնական թեման գնահատականներն են: Նրանք գրեթե չեն հետաքրքրվում իրենց երեխաների վարքով կամ առաջադիմությամբ, նախասիրություններով և հետաքրքրություններով: Ուսումնական գործընթացը շատ ծնողների համար սահմանափակվում է միայն երեխաների դաս սովորելով և գնահատական ստանալով: Ծնողները առավել հետաքրքրված են ոչ թե անհատականության դաստիարակությամբ, այլ՝ գնահատականի մրցավազքով:

Ինչո՞վ են հետաքրքրված ծնողները

Սեփական նախաձեռնությամբ ծնողները հազվադեպ են այցելում դպրոց: Այդ այցելությունները պայմանավորված են հիմնականում արտադասարանական միջոցառումների կազմակերպման (30 տոկոս) կամ ընկերների միջև ծագած վեճերի և կռիվների պարզաբանման(20 տոկոս) հետ:

Արտադասարանական միջոցառումների ժամանակ ծնողների միայն 20 տոկոսն է հանդես գալիս որպես ակտիվ կազմակերպիչ, մյուսները բավարարվում են պասիվ ֆինանսական աջակցի դերով:

Այսպիսով, մեր կողմից կատարված հետազոտության արդյունքների ուսումնասիրությունը թույլ է տալիս կատարել հետևյալ վերլուծությունը՝ ուսուցիչ-ծնող համագործակցությունը դպրոցներում անհրաժեշտ է հասցնել ավելի բարձր արդյունավետության:

Եզրակացություն

Այս աշխատանքում մենք քննարկեցինք երեխաների դաստիարակության հարցը դպրոցի և ընտանիքի համագործակցության պայմաններում: Կարևորեցինք Ուսուցիչ-ծնող համագործակցությունը երեխայի անհատականության զարգացման, անձի ձևավորման և դաստիարակության գործում: Մեջբերումներ կատարեցինք հայտնի մանկավարժների աշխատություններից և անդրադարձանք ժամանակակից դպրոցներում անհատի դաստիարակության խնդիրներին:

Պարզելու համար ուսուցիչ-ծնող համագործակցության արդյունավետությունը՝ կատարեցինք փոքրիկ հետազոտություն, որին մասնակցեցին ծնողները և ուսուցիչները: Որպես հետազոտության գործիք՝ օգտագործեցինք մեր կողմից կազմված սոցիալական հարցման հարցաշարերը:

Հարցումներից ստացված տվյալներից կատարեցինք հետևյալ եզրահանգումները՝

- Անհատի դաստիարակության գործում հաջողության գրավականը համատեղ աշխատանքն է:
- Ուսուցիչ-ծնող համագործակցությունը կարևոր է, բայց քչերն են դրական արձագանքում այդ համագործակցությանը:
- Ծնողները դպրոցական կրթությունը դիտարկում են միայն որպես գիտելիքներ ձեռք բերելու աղբյուր և դրանում չեն տեսնում երեխայի գեղագիտական դաստիարակությունը:
- Ծնողների մեծ մասը առավել կարևորություն է տալիս բարձր գնահատականներ ստանալուն, քան՝ երեխայի անհատականության ձևավորմանը:
- Ուսուցիչները ծնողների հետ համագործակցության ձևերից նախընտրում են խմբային ձևը, քանի որ այն նպաստում է ժամանակի խնայողությանը:

Այսպիսով, վերը ասվածից կարող ենք կատարել հետևյալ եզրակացությունը: Դպրոց-ընտանիք կապի սերտացումը կնպաստի աշակերտների անհատականության զարգացմանը: Դրան հասնելու համար անհրաժեշտ է ստեղծել ուսուցիչ-ծնող սերտ համագործակցություն բոլոր բնագավառներում:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Անտուան Դը Սենտ Էքզյուպերի, Փոքրիկ իշխանը, Էդիթ Պրինտ 2015
2. ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ը և «Ծնողի դպրոց» հասարակական կազմակերպությունը մեկնարկում են Հայաստանում առաջին առցանց ծնողավարման դասընթացը, 09.10.2022, աղբյուրը`www.unicef.org
3. Брыкова О. В. Проектная деятельность в учебном процессе(О. В. Брыкова, Т. В. Громова – М.: Чистые пруды, 2006
4. Брюхова В.М. Школа и семья. / В.М. Брюхова // Классный руководитель. - 2007. - № 6
5. В.Н.Гуров. Социальная работа образовательных учреждений с семьей. Педагогическое общество Россиян. М., 2006
6. Воспитание = семья и школа // Классный руководитель. - 2006. - № 7
7. Джунгурова Т.Н. Сценарий родительского собрания «Родительские посиделки» /Т.Н. Джунгурова // Классный руководитель - 2006. - № 7
8. Bernard Thomas, La croisade des enfants, Le Cercle du Nouveau Livre / Tallandier, January 1, 1973

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

Սոցիալական հարցման հարցաչափ ուսուցիչների համար

1. Ծնողների ո՞ր մասն է պատրաստ համագործակցության
 - Բոլորը
 - Մեծ մասը
 - Մի քանիսը
 - Ոչ ոք
2. Ծնողների ո՞ր մասն է հետաքրքրված իրենց երեխաների դաստիարակությամբ
 - Բոլորը
 - Մեծ մասը
 - Մի քանիսը
 - Ոչ ոք
3. Ի՞նչ դիրքորոշում ունեն ծնողները երեխաների նախասիրությունների հարցում
 - Փորձում են ուղղորդել իրենց երեխաներին
 - Բոլորը
 - Մեծ մասը
 - Մի քանիսը
 - Ոչ ոք
 - Թույլ են տալիս, որ երեխաները ինքնուրույն որոշումներ կատարեն
 - Բոլորը
 - Մեծ մասը
 - Մի քանիսը
 - Ոչ ոք
4. Ծնողների հետ համագործակցության ո՞ր տեսակն էք նախընտրում
 - Անհատական
 - Խմբային
5. Ձեզ հետ համագործակցելու ո՞ր տեսակն են նախընտրում ծնողները
 - Անհատական

- Խմբային

6. Ծնողական ժողովներին ծնողների քանի՞ տոկոսն է մասնակցում: _____

7. Ծնողների ո՞ր տոկոսն է փնտրում անհատական հանդիպումներ: _____

8. Ինչպե՞ս եք գնահատում ուսուցիչ-ծնող համագործակցությունը ձեր դասարանում:

Գնահատեք 1-10 բալային համակարգով: Շրջանակի մեջ վերցրեք

համապատասխան թիվը:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Սոցիալական հարցման հարցաշար ծնողների համար

1. Ո՞վ պետք է զբաղվի երեխայի դաստիարակությամբ
 - Ուսուցիչը
 - Ծնողը
 - Երկուսը միասին
2. Կարևոր է արդյոք ուսուցիչ-ծնող համագործակցությունը
 - Այո
 - Ոչ
3. Ուսուցիչ-ծնող համագործակցության ո՞ր տեսակն էք նախընտրում
 - Անհատական
 - Խմբային
4. Հաճա՞խ եք մասնակցում ծնողական ժողովներին
 - Միշտ
 - Հաճախ
 - Հազվադեպ
 - Երբեք
5. Հանդիպումների ժամանակ ո՞ր թեման էք առավել կարևորում
 - Գնահատականներ
 - Առաջադիմություն
 - Վարք
 - Նախասիրություններ
 - Հետաքրքրություններ
 - Մասնագիտական կողմնորոշում
6. Որքա՞ն հաճախ եք այցելում դպրոց
 - Միշտ
 - Հաճախ
 - Հազվադեպ

- Երբեք

7. Ի՞նչ պատճառներով եք այցելում դպրոց

- Երեխայի վարքով հետաքրքրվելու համար
- Երեխայի առաջադիմությամբ հետաքրքրվելու համար
- Վեճերից և կռիվներից հետո
- Արտադասարանական միջոցառումների կազմակերպման համար

8. Ինչպիսի՞ն է ձեր դերը դասարանական կամ արտադասարանական միջոցառումների ժամանակ:

- Ակտիվ կազմակերպիչ
- Պասիվ ֆինանսական աջակից

9. Ինչպե՞ս եք գնահատում ուսուցիչ-ծնող համագործակցությունը ձեր դասարանում:
Գնահատեք 1-10 բալային համակարգով: Շրջանակի մեջ վերցրեք
համապատասխան թիվը:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10